

UVODNA BILJEŠKA

Knjiga koju držite u ruci nastoji Vam pružiti uvid u problematiku vizualnih obilježja govorenoga jezika s motrišta suvremene jezične znanosti. Njen cilj jest omogućiti upoznavanje s osnovnim pojmovima i terminima problematike razgovornih gesta te osvijetliti znanstveno zanimanje za vizualne pojave govorenoga jezika u interdisciplinarnome ozračju suvremenih lingvističkih istraživanja. Sadržaj knjige je usredotočen na vizualna obilježja govorenoga jezika, tako da se nastojalo razmotriti vizualna obilježja govorenoga jezika u odnosu na povezane aspekte iz problematike jezika i spoznaje te na taj način pridonijeti boljem razumijevanju i istraživanju uloge vizualnih obilježja u usmenoj jezičnoj djelatnosti. Knjiga ne obuhvaća sva pitanja lingvistike, ni sva pitanja spoznaje vezana uz vizualne aspekte usmene jezične djelatnosti, niti obuhvaća sva pitanja tjelesnoga pokreta i vizualnih manifestacija u usmenoj komunikaciji. Djelo nastoji predstaviti na koherentan način, u okviru relativno kratkoga teksta, uvid u istraživanja vizualnih obilježja govorenoga jezika tijekom autoričina dvadesetogodišnjega znanstvenog promatranja statusa i uloge tjelesnoga pokreta u govorenome jeziku kroz analizu audiovizualnom tehnikom snimljenih usmenih interakcija licem u lice na francuskome i hrvatskome jeziku.

Suvremena lingvistika istražuje jezik s različitih motrišta uzimajući u obzir njegovu mnogolikost i slojevitost u komunikacijskoj pojavi. Stoga se u knjizi razmatraju pojedini dijelovi problematike razgovornih gesta s motrišta lingvistike iskazivanja i teorije govornih činova, pragmalingvistike i kognitivne lingvistike, uvijek s naglaskom na načelu dinamičkog strukturiranja govorene jezične djelatnosti u čijem je središtu čovjek. Govoreni jezik je razgovornoga karaktera i posjeduje osnovne dimenzije ljudskosti jer je afektivno, kognitivno i društveno neodvojiv od čovjeka. Uočavamo stalno prepletanje sintetičkog i analitičkog izražavanja u svim izražajnim postupcima govorenoga jezika. Sredstva razgovornoga jezika i njegove strukturalne forme razlikuju se od onih u pisanome jeziku. Manifestacijama zvuka i pokreta u jeziku, koje izmiču dvostrukoj artikulaciji, ostvaruje se značenje izvan artikulacijskih elemenata govorenoga jezika. Suprasegmentalne govorno-jezične činjenice, koje vidimo i čujemo, ne podliježu artikulaciji na foneme i njihova se vrijednost ne temelji na oprekama unutar sustava nego na sinergiji unutar dinamičkog strukturiranja usmenog govorno-jezičnog ostvaraja. Funkcije pojedinih segmenata ili pojedinih slojeva odredljive su samo u odnosu prema cjelini i nerijetko su višestruke.

Usmena jezična djelatnost jedan je od najsloženijih vidova ljudske djelatnosti pa ne čudi što unatoč brojnim istraživanjima, mnogo toga još ne znamo. Budući da se do znanstvene istine uglavnom dolazi postupnim napredovanjem, prikazane spoznaje i rezultati nastoje u okviru mogućega, povezati dosadašnja i eventualno osvijetliti nova teorijska i praktična polazišta za daljnja istraživanja.

Radovi predstavljeni u knjizi sačinjavaju tri cjeline, od općenitijih tema koje se tiču kategorizacije razgovornih gesta i prateće terminologije, do tematski određenijih dijelova koji razrađuju teme razgovornih gesta s motrišta jezične pragmatike i metaforizacije govorno-jezičnoga izraza. Knjiga je namijenjena znanstvenicima, nastavnicima, studentima Filozofskoga fakulteta,¹ a može naići na interes i u širem krugu obrazovane javnosti jer može koristiti svima koje zanima uloga tjelesnoga pokreta u usmenoj jezičnoj uporabi.²

Knjiga je temeljena na znanstveno istraživačkom-radu autorice i na nastavnom iskustvu kolegija *Posturomimogestualnost, vidljivi dio multimodalnog iskaza* i *Vizualni aspekti usmene interakcije licem u lice*³ na dodiplomskoj razini studija u C2 ponudi izbornih kolegija Odsjeka za romanistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U knjizi su okupljeni i raniji, na drugim mjestima već objavljeni radovi, i novi radovi posvećeni problematici razgovornih gesta u usmenoj jezičnoj djelatnosti.

Kada je o objavljenim radovima riječ, radi se o tekstovima prevedenima na hrvatski jezik, razrađenim inačicama radova objavljenih na francuskome i engleskome jeziku, nastalih na temelju autoričinih izlaganja na međunarodnim znanstvenim skupovima u Hrvatskoj, Njemačkoj i Poljskoj. Objavljeni radovi čije se prevedene i razrađene inačice u cjelini ili u dijelovima nalaze u knjizi su:

„La réception de la mimogestuelle conventionnelle française par les apprenants croates en FLE“, *Časopis SUVAG* br. 3 (1990), str. 123-128. ISSN 0353-2704. Članak je rezultat sudjelovanja na Savjetovanju Hrvatskoga društva za primjenjenu lingvistiku 1991. godine. Razrađuje problematiku amblematičnih ili konvencionalnih kvazilingvističkih gesta popraćenih frazemima u francuskome jeziku.

¹ Lingvistike, fonetike, neofiloloških studijskih grupa, psihologije, sociologije, pedagogije itd.

² Primjerice logopedima.

³ Oba su kolegija nastala u okviru natječaja Sveučilišta u Zagrebu za nove kolegije na stranome jeziku 2010/2011. godine. Kolegiji se izvode na francuskome jeziku.

„Les gestes quasi-linguistiques à la lumière de la pragmatique langagière française“, *SRAZ XLIV* (1999), str. 239-249. Članak razrađuje kako geste sa semiotičkog motrišta doprinose usmenoj pragmatici diskursa. Premda se ne može govoriti o stabilnom znaku u Saussureovom smislu jezičnog znaka, radi se o vrlo učinkovitom sredstvu izraza u pragmatici komunikacije uživo.

„Actes locutoire, illocutoire et perlocutoire“, *SRAZ XLV-XLVI* (2000-2001), str. 109-117. Članak razrađuje kako geste doprinose usmenoj pragmatici diskursa s motrišta teorije govornih činova. Radi se o vrlo učinkovitom sredstvu izraza u pragmatici komunikacije uživo.

„Speech Gestures and the Pragmatic Economy of Oral Expression in face-to-face Interaction“, *GESPIN Proceedings*, Vol. 1, Poznan/Poland, 24-26. 09. 2009, str. 1-11, ISBN 978-83-926446-7-5. Članak razmatra fenomen pragmatične ekonomije izraza i vizualne elemente koji toj pragmatičnoj ekonomiji doprinose u usmenoj interakciji.

„The Metaphorization of Space in Speech and Gesture“, u: Brdar M., Omazić M. et al. *Space and Time in Language*, Peter Lang, Frankfurt am Main, Njemačka, 2011, str. 183-200. ISBN 978-3-631-61312-2. Razmatra se metaforizacija u jeziku i govoru s motrišta suvremenih lingvističkih istraživanja. Radi se o kolektivnoj knjizi koja okuplja ugledne domaće i strane radove iz područja jezičnih znanosti, i koja je rezultat odabira zapaženih radova na 23. kongresu Hrvatskog društva za primijenjenu lingvistiku (HDPL) održanog 2009. u Osijeku.

„The Metaphorization of Practical Action and Everyday Life Experience in the Words, Emblems and Coverbal Gestures of Spoken Language“, časopis *SRAZ*, vol. LV, 2010, str. 223-233. ISSN 0039-33394. Članak proizlazi iz izlaganja održanog na četvrtoj konferenciji Međunarodnoga društva za proučavanja geste / 4th Conference of the International Society for Gesture Studies – ISGS, July 25-30, 2010 – European University Viadrina Frankfurt/Oder. Metafora nam omogućuje da stvarnost vidimo drugačije, a gestovna metafora govorniku i sugovorniku omogućuje da uz verbalno organiziranu poruku, na vizualnom planu razmijene svoje predodžbe neraščlanjeno, sintetički, globalno i simultano. Članak obrađuje problematiku metaforizacije prostora i životne svakodnevice u riječima i gestama govornog jezika koji određuje posebnost sociokulturne i jezične zajednice.

Osobitu zahvalnost, autorica knjige duguje recenzentima knjige, gospodinu profesoru Augustu Kovačecu, gospođi profesor Mariji Pozojević Trivanović i gospodinu profesoru Karlu Budoru. Autorica izražava iskrenu zahvalnost i gospođi Jadranki Brnčić i gospodinu Borisu Buiu za trud vezan uz objavljivanje knjige.

Veliku zahvalnost autorica iskazuje svojim kolegicama i kolegama, članovima Odsjeka za romanistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu jer su jednoglasno pružili nesebičnu materijalnu potporu objavljivanju ovoga djela.

Autorica također izražava iskrenu i srdačnu zahvalnost kolegici Ivici Peša, koja ju je potakla na ovaj pothvat, i potom autoricu neumorno, srdačno i ljudski ohrabivala i motivirala u svim etapama rada na knjizi.

Naposljetku, ovo djelo ne bi ugledalo svjetlo dana bez podrške autoričine obitelji, stoga autorica zahvaljuje suprugu Leonu na uviđavnosti i požrtvovnoj podršci te kćeri Kristini i sinu Zvonimiru na razumijevanju i strpljenju.